

MAGYAR INFORMÁCIÓ- MENEDZSMENT

2001, 2.negyed

file: inman3.doc

2001. szept.03.

Elektronizáció - informatizáció

Az iskolai informatizáció mo-on közepes eredményességű, a számítógéphasználat széles körű (ált. és középisk-k készsége 90-98%-os az adminisztrációban, könyvtári katalógusok digitalizálásában 40-69%, az iskolák 10-50%-a jelenik meg az interneten): a tanárok fele rendelkezik a számítógépes eszközhasználati készségekkel (ami az életkorral meredeken csökken). Az „informatikai megoldások” sokfélesége és széleskörűsége (!) nem előnyt, hanem kialakulatlanságot, elméleti tisztázatlanságokra épülő gyakorlati tehetetlenséget jelent: az OKI azon álláspontja, hogy az „informatika tantárgyként kezelése”, vagy a „számítógép hétköznapi munkaeszközként” kezelése alternatív megközelítéseket takar, teljes képtelenség.¹

A háztartások informatizációja, ill. az egy főre jutó számítástechnikai és távközlési kiadások mint téma konjunktúrája a befektetéseikért aggódóknak az IT-piaci dekonjunktúra miatti hisztériája miatt erősödőben van. A német forrásból készített tájékoztatás szerint az információs társadalmakban az egy főre jutó kiadás (számtech hardver és szoftver, internetezés, vezeték és mobiltelefonálás) sorrendjében a svájci 720 ezer forint, az USA-beli 693 ezer forint, a portugál 198 ezer forint, a görög 184 ezer forinthez képest a magyar kiadások szerények. Egyébként a nszab értesülése, a IKB közlése, vagy a KSH megnyilatkozása is szomorú, hogy nem vették a fáradságot a részinformációk összesítésére, az 1999-es számtech-költés 578 forintja 1200 forint 2000-ben, a távközlési kiadás (telefonálásra) 2600 HUF volt a piackutatók és a Matáv adatai szerint.²

A magyar technológiapolitikát minősítő esemény, hogy a magyar ipar (saját elektronikai és információtechnikai iparág nélkül) lényegében a szerszámgépgyártással reprezentálhatja csak magát mint a hagyományos magas szakmakultúra magyar hírdője. A nagy összeomlás után két vezető cég maradt, a még ma is világszerte ismert Csepel szerszámgépgyártás (létszám 150 fő, nettó árbevétel 1,5 Md HUF) és a kecskeméti Thyssen (200 fő, 1,5 Md HUF). A tőkehiány és az acélkohászati háttér hiánya a szerszámgépgyártásunkat is behatárolja, döntő tényező, hogy a gépek és technológiák magas elektronikai alkatrészigényét is külföldről kell kielégíteni (a magyar ipar hiányában így eszkalálódik a hiány!).³

Az informatikai ipar súlyát és szereplőit minősíti a Magyar Közbeszerzési Hírbörze (Kft) jelentése a tavalyi informatikai tárgyú közbeszerzésekről: 217 eljárás volt 51,5 Md HUF értékben (aminek harmadát a cégtoplista első három helyezetteje, 51%-át pedig az első tíz nyert el). A leggyakoribb tendernyertesek az Icon, Lias Networx, SZÜV, Kopint, Albacomp. Nádor, Siemens, HP, Bull, Compaq, a tenderek értéke szerint a Siemens, Compaq, HP, IBM, Albacomp, SzinvaNet, Sun, Bull, KPMG, Oracle a sorrend.⁴

Megjelent az e-mail-címeket (honlap URL-ok, mobiltelefonszámok) tartalmazó adattár „kék oldalak” néven 3.600 HUF áron (Greger-Delacroix Kiadó): a kiadvány 13 ezer weboldalt és 15 ezer e-mailcímet tartalmaz, másrészt felöleli az 1996-óta megjelenő országos mobiltelefonkönyvet is.⁵

A kormány, általában mo. legsúlyosabb gondja már az informatizáció haladásának lassúsága, amit mind többen tesznek szóvá. Aktuálisan a lassan kórossá váló szakemberhiány van napirenden, amit a Periszkóp piackutató felmérése is tanúsít, hogy 6,3 ezer hálózati szakértő kibocsátása az igény, de csak fele áll rendelkezésre, ill. országosan 37%-nak tartják a minőségi információs munkaerőigény hiányát. Ezért az OM multik továbbképzési programjait támogatja (!). Figyelemre méltó a termelés elektronizálására és informatizálására irányuló képzés támogatása a vállalatok részéről egy egri informatikai középiskolában.¹⁰ A vállalati informatizációról szól a TNS Modus újkeletű felmérése (a Matávnet=újabbán Axelero megrendelésére készült) a kis- és középvállalkozások körében a mo-i informatizáció haladását minősíti. Eszerint az internetes ellátottság a kisvállalkozások körében 58%, a középvállalkozásoknál 68%-os, összességében 96% él az elektronikus

¹compaq e-magazin'2001/3.sz. p.10,11,16,17./ifti-

²mti/nszab'2001,03.30.p.1,5./ifti.-

³mti/napi'2001,04.04.p.9./ifti-

⁴mti/vg'2001,04.04.p.8./ifti-

⁵mti/mh'2001,04.13.p.12./ifti.-

levelezéssel. Céges honlapokon általános céginformációval szolgál a cégek 30-35%-a: online kommunikációs, ill. keresési lehetőségeket a kicsik 24,9 és 30,3%-a, a közepesek 16,6 és 20,9%-a kínál. Az e-ker aktivitás a cégek 10%-nál fordul elő, pl. saját honlapon bankkártyás vásárlást a kis- és középvállalkozások 2,35%-a tesz lehetővé: egyéb online tranzakciókat a kicsik 3,2 és a nagyobbak 0,8%-a, elektronikus számlázást 2,3 és 2,0%-a tesz lehetővé. Fontos bázistényező a szerverbirtoklás és -használat (ami az információs, infomedier cégek létének alapvető feltétele), a saját weblappal rendelkezők negyedének van saját szervere.⁶

A magyar információs társadalom jelenik meg, amikor a kormányprogram 1.0 változata került a közvélemény elé, a Széchenyi-terv ITá-programjaként (2001-2002) globálisan 45 Md HUF forrással. A kancellária- vagy információs miniszter méltán hivatkozhat arra, hogy a stratégiakészítés alapjait teremtették meg, az irányelvek, a központi szervezet és a forrásbiztosítás révén, ám a kitörési irányokat megjelölő, reprezentatív szakmai konszenzus hiányzik (amire talán mo-on nem is lehet várni?!). Szemléletváltást jelez, hogy a kormányzati erőfeszítések nélküli, kizárólag magánkezdemenyvezésekre hagyatkozó fejlesztési politika megrendülni látszik, s a közösségi hozzáférési formák kapnak nagyobb hangsúlyt (persze, ehhez még lesz némi szavuk az internetszolgáltatóknak is): a kormányzat informatizálása valószínűleg felgyorsul (a közigazgatási adminisztráció számítógépesítésével).⁷

A mérés és minősítés eseményeként az e-készültség minősítések között a McConnell.féle „e-Rediness” 53 országot minősít (1-3 tartományban, 1-kíváló, 2-közepes, 3-gyenge), a távlati terveket is értékelve a közepes készültségű országok közé sorolva bennünket:⁸

	Hálózatosodás	Vezetés	Biztonság	Humántőke	Üzl.-i körny.	Átlag
Mo.	2	2	2	1	2	1,8
Szlovénia	2	2	2	1	2	1,8
Csehország	2	2	2	2	3	2,2
Lengyel.	3	2	2	2	2	2,2
Szlovákia	2	3	2	2	3	2,4

Figyelmeztető a gazdasági aktivitás és a társadalomkép nagy eltéréseinek láttatása mo. esetében, amennyiben a társadalom változókéességét a konzervatív Tajvan vagy Ukrajna szintjén látják, egy rugalmatlan és lassú adaptációra hajló országgént.

Az internettel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok a széles sávú hozzáférésről: az 56 K-s modem 5-6 kilobájt/sec sebességéről, á 150 HUF-ért: az ISDN 128 (Matáv) kilobites kettős vonalának havi 20 E HUF tarifáért kínált 14 kilobájt/sec letöltési sebessége: a tévémódem műfajban 48 E HUF csatlakozási díj mellett, havi 10 E HUF átalányért 24 órá korlátlan hozzáférés a tévéneten: az ADSL (Matáv) bruttó havi 12.900 HUF és 18.900 HUF-ért mért 384 kbit/sec le- és 64 kbit/sec feltöltési sebességéről: a műholdas kapcsolat terjedése, amely viszonylag a legolcsóbb lehet. Az ISDN-ADSL www.matav.hu: valamint KábelNet www.broadband.hu: valamint műholdas átvitel www.infotechna.hu a legfontosabb hivatkozások.⁹

Az amerikai társadalom informatizációja a „hivatalos statisztika” alapján, töretlen fejlődést mutat a számítógép terjedésében 1984-1998 között. A 128,198 millió foglalkoztatottból 49,8 millió használt a munkájában számítógépet, s közöttük 16,6% internetezett a munkahelyén. A Census Bureau 1997-es hivatalos statisztika szerinti összesítése:

	1984	1989	1993	1997
1. Háztartások számítógéppel	8,2%	15,0%	22,8%	36,6%
2. Felnőttek számítógéphasználata otthon, iskolában, munkahelyen	18,3%	28,1%	36,0%	47,1%
3. Gyermekek számítógéphasználata otthon, iskolában	30,2%	46,0%	58,7%	74,4%

⁶napi informatika'2001/5.sz. p.12./ifti

⁷mti/vg'2001,05.18.p.1,15./mh,p.1,12./ifti

⁸ittk/napi'2001,05.16.p.21./ifti

⁹ 2. Borai,J.: A széles sávú internet-hozzáférés. Áttekintés a mo-on elérhető gyors internet-kapcsolatokról és szolgáltatásokról. = linuxvilág'2001/2-3.sz. p.59-61./ifti

Az 1997-es felmérésben a számítógéphasználat típusát illetően a szövegfeldolgozás 57%-ban, a levelezés (e-mail) 47%-ban, az adatbázis-építés és -kezelés 34,1%-ban, a DPL 15,3%-ban, a programozás 15%-ban reprezentált.¹⁰

A telefónia mo-i viszonyosságai modellezhetők a mobil-adatátvitel eredményességén. A WAP adatforgalom bevételeit nem tudni, de 350-400 ezer WAP-képes telefont számítanak a szakértők országos viszonylatban, azonban a WAP terjedésének a tarifák és a kereskedelmi körülmények ma még gátat szabnak. A mo-i digitális mobilszolgáltatók piaci részesedése 2001 április végén a Westel 53,49%, a Pannon GSM 39,73%, és a Vodafone 6,78%-a szerint alakult (a kimenő beszédpercek szerint a Pannon 41,8%-os). A HÍF szerint 3,561 millió mobilelőfizetőnek számláztak, ami 35%-os penetrációnak felel meg (a várakozások szerint 2003-ban már 65%-os lehet).¹¹

Az „új gazdaság”: értelmezése, definálás, koncepciók: az új gazdaság elmélete: a nemzetközi e-ker növekedése, ill. a digitális szakadék helyzete a világban: a minősítés nemzetközi keretei (az „eredeti” ország vagy telephely minősítés: politikai koordinációk: vám- és adószabályozás) egy tanulmánykötetben. Az információ korának minősítése (informatizáció) a Világbank összesítése szerint a jövedelemkategóriákra bontott világgépben¹²

Régiók jövedelmek alacsony	1E főre jutó tévék száma	1E főre jutó telefon fővonal	1E főre jutó mobiltelefon	1E főre jutó PC-k száma	1E főre jutó internet-hostok
1 főre jutó GNP -731 USD	138	37	8	6,2	0,03
alsó-közép 731-3.030USD	227	115	15	24,9	0,59
felső-közép 3.031-9.360USD	297	189	75	50,3	2,47
magas +9.361 USD	662	567	265	311,2	60,76

¹⁰ 2.population profile of the US'2001,márc. p.40-41./ifti

¹¹ 4.mti/nszava-teleinfo'2001,05.30.p.10,11./mh,p.12./ifti

¹² 4.kiel working paper'2001/3/1030.sz. p.42/ifti-

Információgazdaság, e-ker - e-biznisz

A termelékenységnövekedés 2000-ben az OECD és az IMF elszámolásában, ill. összegzésében, az IT és a számítógépiparhoz kapcsolódóan három csatornán keresztül táplálkozott. Egyrészt az IT-termékeket gyártó iparágaknak közvetlen termelékenységhozadékával (minőségjavulás árcsökkenéssel), másrészt a tőkeigényesség-növekedésén keresztül (növelve a tőke-munkaerő arányt s azzal a munkatermelékenységen keresztül a beruházásokat): spillover-hatásokon keresztül, amikor a beruházások növekedésével a visszatérülés javul). Jelentős eltérések vannak az IT-paradigmákban, pl. az IT-értékpapírok piaci kapitalizációjának aránya az észak-amerikai paradigmában 1990-1999 között 18,3%-ról 33,1%-ra növekedett (USA 18,3-ról 33,3%-ra), addig a DKÁ-i paradigmában 10,4%-ról 22,3%-ra nőtt (Japán 11,1-ről 23,9%-ra), az EU-i 8,5%-ról 19,4%-ra (a finnneké 8,7-ről 71,3%-ra!). A legdöntőbb különbség az (mo-ra nézve is), hogy míg a DKÁ-i paradigmában az IT-szektor a számítástechnikai (hardver és szoftver) cégek és az internetes cégek uralják, addig a EU-i paradigmát néhány nagy távközlési óriás és médiakonglomerátum.¹³

A kockázati tőke szerepével kapcsolatos bírálat szerint hiányzik a hiteles befektetési statisztika, ezért nincs pontos képünk a kockázati tőke súlyáról. Az EU-gyakorlat szerint az évi kockázati tőke-befektetésnek a GDP-hez viszonyított arányát tekintik mércének (miszerint 1999-ben ez az arány 0,15% volt, míg az USA-ban 0,54%). Mo-ról a szakma nem tud adatot közölni (miközben a tanácsadók igenis készítenek mérőszámokat) a "különböző adatfelvételek módszertana", ill. az adatok tisztázatlan (információ)tartalma miatt (!). A Magyar Kockázati és Magántőke Egyesület 2000 őszén végzett vizsgálata szerint a kockázati tőke-befektetésben részesülő s a vizsgálatba bevont 66 vállalkozás több mint 60%-a foglalkoztatott legalább 250 főt, s ezek kapták a befektetések több mint 80%-át.¹⁴

Az információgazdaság feltérképezésében esemény, hogy a magyar információgazdaság egyik reprezentáns vállalata, az IQSoft Rt tíz éves: 2000-es mérlege szerint 1,68 Md HUF árbevétele (előző évi 980 M HUF) volt, miközben adózás előtti eredménye 68 M HUF-ról 201 M HUF-ra nőtt. Az idei terv 1,9-2,0 Md HUF, a külföldi megrendelések arányának 20-ról 25%-a emelése: legfőbb hazai megrendelői a MÁV, KSH, Westel, a bevétel 90%-a a versenyszférából ered. A cég vezető pozícióban van a magas hozzáadott értékű professzionális szoftverpiacon, ill. az egyedi alkalmazásfejlesztés területén: a megrendelők zöme a távközlés területén van, de a piac 30%-a az államigazgatási megrendelőké, miközben az egyedi szoftverek megrendelőinek piaca is növekedőben van. Másfelől a piackutató alágazat mo-i teljesítményei a PMSZ aktuális közreadásában jelennek meg, miszerint 2000-ben a szervezetet alkotó 21 (a piacot 90%-ban lefedő) cég 8,8 Md HUF-os árbevételt produkált (+28%, az újonnan csatlakozók nélkül 20%). A könyvkiadó alágazat a MKKE 131 tagra vonatkozó adatai szerint tavaly 34 Md HUF forgalmat bonyolított (emellett a nem regisztráltak forgalmát 400 M HUF-ra becsülik), az import és a diszkont beszámításával 38,6 Md HUF volt (+15,4%): növekedés a gyermek- és ifjúsági könyvek vásárlásában, csökkenés a felnőtt szépirodalom terén van.¹⁵

Az EU-csatlakozás kapcsán a KKE-i térség mint innovációs ígéret felmérésének kísérlete az EU részéről: a magyar alapok magasak voltak, a gyáripari export high-tech részesedése a legmagasabb (21%, de pl. az íreké 45%), de a változások a visszaesést jelzik: a jó gazdasági eredményeket elhalványítja, hogy milyen keveset fordítunk innovációra. Az EU szervezte nizzai innovációs statisztikai konferencia a „nem akarni” és a „nem tudni” mérni dilemmájával foglalkozott (a K+F kiadások, a tudományos publikációk száma, a szabadalmazott innovációk aránya mint számítási alapok nem elegendők), másrészt a high-tech mérése sem szolgál elegendő adattal (amennyiben 1980-1995 között az USA-ban a high-tech az ipari outputban 10,5-ről 15,8%-ra nőtt, miközben a gyáripari termelés

¹³ world economic outlook'2000, IMF, Washington, p.282

¹⁴ mti/mh'2001,03.30.p.14./ifti

¹⁵ mti/mh'2001,03.30.p.12./ifti : mti/vg'2001,03,30.p.15./nuszab,p.6,11./ifti-

részesedése a nemzetgazdaságban 21,5-ről 18,5%-ra csökkent, s a nettó növekedés a high-tech szektorban a GDP 1%-át sem érte el, s a high-tech munkaerő létszáma is csökkent).¹⁶

A magyar információgazdaság, az e-gazdaság minősítője, hogy a GKI-Webigen-Sun szokásos negyedéves felmérése (2001/1.n.) szerint a 2000-res B2B forgalom 25 Md HUF lett, a B2C pedig 1,1 Md HUF-ot (ami a kiskereskedelmi forgalom 0,02%-ának felel meg). A felmérés indexének információtartalma (az internetes értékesítés és beszerzés várható alakulása, a vállalat piacára gyakorolt várható hatása, a jelen és jövő lehetőségei). A GKI-Webigen-féle hálózati gazdasági konjunktúraindex értéke most 12%, a részindexek a pénzügyi szektorban 25,6%, a kereskedelemben 7,3%, a közép- és nagyvállalati szektorban 6,8% : a vállalatok hatoda vásárol az interneten.¹⁷

A hálózati gazdaságban a „bevetési fázis” tetőzik, amikor az „ingyenes internetszolgáltatás” növekedése eléri korlátait (Kiwwi, 65 ezer ügyfél, 1,25 ezer vállalat), amikor online játékok és pályázatok özönlik el a szájtokat, ezáltal növelve a forgalmat (képregények, utazási ajánlatok megpályázása, társasjátékok). Amikor az oktatástechnológia és -gazdaság kezdi terjeszkedését az interneten, olyan példákkal mint a magyar oktatási tájékoztató (MOT) központ tevékenysége, a pálya.hu, vagy az index oktatási oldalának kiterjesztése.¹⁸

A magyar információgazdaság kiteljesedése útján a magyar tanácsadói piac egyik összetevője jelentkezett. Az ügyvédi piac méreteiről nincsenek pontos és hiteles adatok, azonban az ügyvédi szakma szakértői becslése évi 20-25 Md HUF nagyságrendű piacról beszél, amelynek egyharmadát néhány nagy ügyvédi iroda (s az ezekben dolgozó 200 ügyvéd) termeli meg, miközben a fennmaradó kétharmadon mintegy 4 ezer ügyvéd osztozik. Mindez a BÜK állásfoglalása kapcsán, miszerint az ügyvédi piac szűkülőben van, s a szakma polarizálódik (a gazdasági ügyek vitele és befolyásszervezés pl. a média felé).¹⁹

Az információforrás-tájékoztatás jelenik meg az e-biznisz versenyben, amikor az IDC és a Forrester Researc végezte felmérések igazolják az e-ker 100 vezető cégének 1999-2000-es eredményeinek kiértékelése nyomán, hogy a mutató weboldal önmagában nem elegendő, ha nincs profi tartalom mögötte. Az ennek nyomán bedobott „e-intelligencia” fogalom alatt a strukturálásra és elemzésre alapozott i-forrástájékoztatás jelenik meg, amit a technológiai és marketing-kommunikációs halandzsa fedett el eddig, ill. a fogyasztói/vásárlói információk feldolgozásának mélyüléssel jelzett trenddel (CRM-rendszerek, adatbányászat) jellemeztek eddig. Vonatkozó példa a vezetői tanácsadás, ill. a vállalati teljesítménymérés (riportrendszerek) adatpiramisainak kezelésével kapcsolatos mo-i események a KFKI ISYS kontrolling adaptálása kapcsán.²⁰

Az IT- és IKT-cégek rámozdulása az internetre kétféle e-stratégia mentén történhet abban a versenyben, amelyben saját állóeszközállományuk leértékelődik, a szellemi tőkéjük (mint az alkalmazás, a szerverfarm, a fogyasztói adatok birtoklása) felértékelődik. Az IT-cégek és szolgáltatásaik információs és funkcionális tartalmakból állnak össze, előbbiek révén a technológiai termékek információgyűjtő szolgáltatásokkal, utóbbiak révén üzleti értékkel és valamilyen információtartalommal egészülnek ki. A jövő a horizontális fejlesztés mentén az információszolgáltató mint közvetítő és az információtermékben hozzáadott értéket értékesítő üzleti vállalkozásoké.²¹

Az információtőke fontosságára példa az IDG lépése, amikor IDG Venture Europe néven (100 M USD-os) kockázati alapkezelő vállalkozást hoz létre, vagyis a világ legnagyobb informatikai információforrás-adattárát birtokló, kiadó cége a forrástájékoztatás révén próbál vállalkozásokat szervezni, mégpedig a különböző kiadványainak munkaerejét, üzleti reputációját, helyi kapcsolatait felhasználva: a befektetési célterületek a technológiai és a szolgáltatási szféra.²²

¹⁶ ITT'2001/2.sz. p.8-15./ifti-

¹⁷ mti/telecomp'2001/6.sz. p.1,2./ifti

¹⁸ mti/napi'2001,04.03.p.1,6,7./vg,p.9./mh,p.12./ifti

¹⁹ mti/nszab'2001,04.07.p.13./ifti-

²⁰ mti/napi'2001,04.11.p.9,23./ifti

²¹ european management journal'20012.sz. p.145-156./ifti

²² mti/vg'2001,04.18.p.9./ifti

Az információgazdaság feltérképezésében érdekes a gazdaság és az e-ker viszonya (értékteremtés az e-ker útján): az e-ker és a fiskális politika viszonya (hálózati gazdaság és adózás): az internet hatása a munkaerőpiacra (szelekció, munkakultúra, piac, szabályozás): az internet és a befektető (tőzsde és a brókerek, a pénzügyi tanácsadói piaca, az online befektetők döntései): B2B típusú tranzakciók (az e-ker hatása a vállalati szervezetekre): kiskereskedelmi tapasztalatok (árazás, információtermékek, infomedierek).²³

A Dotkom Internet és a BellResearch felmérése alapján készült tanulmány rávilágít, hogy a technológiai, ill. infrastrukturális adottságokon túlmenően az e-ker széles körű elterjedésének gátja a vásárlói bizalom hiánya (amit a FVF mérései eddig is híven mutattak), ami két irányban is erős, egyrészt és mindenekelőtt a minőségi és cseregarancia hiányában nem is lehet várni semmilyen pozitív változást (az ehhez szükséges kereskedelmi háttér viszont csak bizonyos árufélék és tőkeerős cégek esetében adott), másrészt az internetes vásárlás min. 15%-os, de 20-30%-os árkedvezményt feltételez (főként a fizetési és más kockázatok miatt), s aki ezt nem tudja nyújtani, az ne is vágjon bele. Az első negyed, ill. a 2000. évi statisztika tapasztalatai szerint az internetes áruházak kereskedelmi forgalma árbevételében nem éri el az 1%-ot.²⁴

Az információgazdaság eseménye a francia gazdasági (és pénzügyi és ipari) minisztérium iparstatisztikai részlegének 1999-es mérlege a francia IKT-kről. Az állandó használatot tekintve az iparvállalatok 60%-a használ hálózatba kapcsolt PC-t, 50% mobiltelefont, 30%-nak van internet-csatlakozása: a cégek 30%-nak van helyi hálózata (az esetenkénti használat cirka ugyanennyi).²⁵

Az információtudatos iparpolitika, a változó irányultságú iparpolitikák a korábbi évtizedekben: determinánsok az egyedi gazdaságpolitika és az integráció: a hazai ipar elsorvadása, az 1987-es stabilizáció, az 1990-es évek iparpolitikai fordulata: „nemzeti fejlesztési terv” (1994-1999, prioritásai a növekedés, infrastruktúra, szaktudás emelése, helyi kezdeményezések, foglalkoztatás) a tárgya egy modell értékű könyvnek. Iparfejlesztési program prioritásai az iparfejlesztés, K+F, külföldi tőke, szabadkereskedelmi övezet, ipari marketing, élelmiszeripar kiemelése, föld- és épületingatlan-politika: az „enterprise ireland” létrehozása (információforrás-tájékoztató, fejlesztési politika, finanszírozás, minden ami nálunk hiányzik) a legfőbb fejezetek benne, a legfőbb üzenet az infrastruktúrafejlesztés.²⁶

Az ellentétes fejlemények az iparpolitika (versenypolitika stb.) hiányát jelzik mo-on, ill. hogy nincs a gazdaságpolitikának ipari termelési prioritása a hazai báziskapacitások kialakítására, megtartására. Az aktuális esemény, hogy amerikai érdekeltség (AFT) megintcsak 2011-ig szóló adómentesség igénybevételével telepít „elektronikai alkatrészgyártó” üzemet, amelyik valójában fémfröccsöntő üzemet takar (elektronikai és autógyártó cégeknek, kizárólag exportra termeléssel): az akció logikai vezetője (miután a termelés 80%-a visszairányul az USA-ba), hogy vámmentes forgalmat ígér, hogy beépül az EU-piacba, de ha nem, akkor 3-4 éven túl felszámolják a termelést. Ez így összességében is olcsóbb, mintha hazai bázisokat kellene fejleszteni, ill. a komoly környezetvédelmi előírásokat teljesíteni.²⁷

A szellemi tőke hasznosításával kapcsolatos esemény, hogy a Bíró G. Albert-féle matematika oktatási módszer (Universal Basic Intelligence Modelling) Erdélyben született (számos fejlemény igazolja, hogy a magyar tudományosság a határokon kívülre került) és magyar származású magyarok segítségével világszabadalom lett. Az UBIM legősrű, kötőelemekből, térelemekből, pálcikákból álló készlet, amivel a matematika oktatása igen komoly eredményességet érhet el: és akkor jön a mo-i történet, amely nem a szellemi tőke segítését igazolja, hanem hogy a mo-i vám a legmagasabb áfataralommal sújtja a terméket,

²³the j. of economic perspectives'2001/1.sz. célszám/ifti

²⁴mti/napi'2001,04.27.p.3./ifti-

²⁵Briant,P. et al.: Les Technologies de l'Information et de la Communication dans l'Industrie. ministérie de l'économie des finances et de l'industrie'2001, p.134/ifti

²⁶Artner,A.: A perifériáról a centrumba. Írország gazdasági fejlődése. aula'2000, p.172/ifti

²⁷mti/napi'2001,05.11.p.1,8./vg,p.13,17./ifti-

s azzal nehezíti a terjedését: a vám a hibás, vagy inkább az OM, esetleg a GM, ahol nincs olyan fórum, amelyik figyelne a szellemi tőke termékek kiemelt kezelésére?²⁸

Az e-ker mo-i eseménye, hogy a GfK felmérése és a BCG elemzése jelzi az elletmondásos fejlődést. A BCG konstatálja a megtorpanást, a figyelem az on-line kereskedelem melletti off-line logisztika kiépítése felé fordult, a belső hatékonyság javítása után lassú, stabil növekedés várható, de ennek mo-on nincsenek meg az alapjai (a jövedelem és vásárlóerőhöz képest magas számítógéparak, magas internetszolgáltatási díjak, a PC-k alacsony elterjedtsége a legfőbb akadályok). 2000-ben 500-600 M HUF e-ker érték szinte elhanyagolható. A kiugrást a mobiltelefonában várják, minthogy a legszegényebb rétegeken kívül a mobilelterjedés töretlen mo-on is (60%-os penetráció): a vállalati stratégiai fejlesztési irányultság a b2b irányából a b2e (business-to-employee) felé fordul. A GfK legfrissebb felmérése szerint a magyar háztartások 43%-ában 3,5 millió készüléket használnak (háztartásonként átlag 2,16 mobiltelefont), egy évvel korábban még a háztartások 24%-ában 1,9 millió mobilkészülék volt.²⁹

Az információgazdaságban megjelent a negatív növekedési spirál veszélye (amikor a cégek elvesztik hitüket a technológia mindenhatóságában és csökkentik az ilyen kiadásait), szembesülve a termelékenység-növekedéssel, amit a PwC legújabb felmérése demonstrál. 2000-ben az amerikai hagyományos gazdaságban az átlagos termelékenységnövekedés 4,9%-os volt, miközben a hálózati gazdaságban 13,4%-os. A PwC éves technológiai előrejelzése a harmadik generációs technológiákról mint távlatokról, de a 2,5 gigaherzes hálózatokról mint realitásról szól.³⁰

Az IT-szektor befektetési hullámozása felfelé ívelőben van ismét, állítják a magyar piacot figyelő elemzők, amikor a technológiai szektor és az értékpapírpiacon lefelé tartó hulláma idején a kockázati tőke érdeklődését valószínűsítik. A MAVA pl. 100 M eurós alap létrehozásával foglalkozik netes tőkealapok bevonásával: figyelemre méltó törekvés a regionális tőzsde (Bécs központtal) szervezése: a MAVA 25%-os megtérüléssel, 2-5 évre szóló lecsengéssel dolgozik. Az internetes piac felfutását a konszolidáció követi, amikor kihullanak a nagy bukások (mint a globopolis.com), megállapodnak a nagyon kockázatos ügyletek (mint az elender eladása a csődben lévő PSINet-nek), kiugróan meredek fejlődési pályák indulnak (mint az e-Group esetében). A nagy spekulánsokat a Medgyessy és Fekete vezetett új kockázati tőke társaság képviseli, a BJP Invest 20-50 M HUF-os kihelyezéseket abszolvál az online-szektorban.³¹

Az információgazdálkodás eseményeként a főváros „e-önkormányzatok” című konferenciája jelzi, ill. igazolta az állami és önkormányzati adminisztráció informatizációs készütségének valódi arányait, amennyiben a főváros informatika bizottságának beszámolója szerint a városházán 1000 alkalmazottra 750-800 számítógép jut ugyan, de ezeket írógéppel használják. A városháza szakmai fóruma döntési helyzetet próbál generálni, hogy egy központi internetes pavilon hozzon létre 100-200 géppel, ingyenes internet-hozzáféréssel, vagy a kerületeknek juttasson 10-20 gépet hasonló feltételekkel. A fővárosi közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információforrások online elérésének megoldása késik.³²

Növekvő várakozások a fogyasztók, növekvő feszültség a távközlési cégek és az internetszolgáltatók között: az „internethívások bevételeinek megosztása” mint ígéret a matávot a legfőbb „undok” szerepébe vitte (amikor a kiskereskedők után az internetes cégeket is ellenségévé tette már a cég hiénapolitikája). Kétségtelen tény, hogy a kormány dicséretes szándékai a mo-i gyakorlatban súlyos ellentmondásokkal találkoznak az internethívások díjának elkülönítését illetően. Kérdéses, hogy a fogyasztók mit szólnak ehhez a helyzethez, amikor pl. a mo-i PSINet a távközlési cégtől kapott percenként nettó 3 forintért már közel ingyenessé tenné a dial-up típusú előfizetőnek az internetezést, mert ez már fedezné a költségeket (!). A matáv csapdába ejtette magát (monopóliumát elpazarolva), amikor a dial-

²⁸ mti/mn'2001,05.12.p.31./ifti

²⁹ 8. mti/napi'2001,05.25.p.1,7./mh,p.12./ifti-

³⁰ 3. telecomp'2001/10.sz. p.1./mti/mn'2001,05.21.p.11./napi,p.3./ifti

³¹ 4. mti/napi'2001,05.23.p.1,18./ifti

³² 3.mti/nszab'2001,05.30.p.31./mh,p.12./ifti-

up, a bérelt vonali, ill. a kábeltévés hálózaton nyújtott internetszolgáltatásokat nem fedte le egyformán.³³

Tájékoztatósi esemény az OECD bolognai miniszteri konferenciájának (2000.jún.) összegzése, innováció a KKV-knál, klaszterek, az e-ker hasznosítása a KKV-knál: az e-ker haszna a nagyobb piac megnyitása a KKV-k előtt, a kormányzat promóciós szerepe ebben. Ajánlások: az e-ker lehetősége a KKV-knál mint önszabályozás, a létező szabályozás egyszerűsítése, az e-ker harmonizációja a határokon keresztül, a multik és az üzleti szervezetek szerepe: a kormány vezető szerepe, képzési programok, távközlési liberalizáció, javasolt IT-beruházások.³⁴

A digitális szignó kapcsán beindult élénkülés revízióra késztet mindenkit az aktuális és a várható forgalom nagyságát illetően: 2000-ben 21 Md HUF volt a hazai vállalatok közötti (B2B) forgalom értéke (ami becsült szám, mert a kereskedelmi kommunikáció minden formáját belevették), a várakozások valóságosak. A két működőképes „e-piactér” közül a Marketline tapasztalatok ismerhetők, amennyiben az első aukciók 5-18%-os költségcsökkentés mellett futottak (a nemzetközi arányok 25-30%-ot mutatnak, ill. kívánnak meg).³⁵

A távközlési statisztika nagyon szegényes, ill. hitelessége sok kívánni valót hagy maga után. A HiF 1999-es statisztikai évkönyve (amely a vonatkozó cégek kötelező adatszolgáltatása alapján készült) a bázis, amire a Bell Research 2000-es becsléseit és ideai prognózisait alapozzák:

	1999	2000	2001
A hírközlési piac nettó árbevétele	728 Md HUF	823 Md HUF	980 Md HUF
A távközlési szektor nettó árbevétele	700 Md HUF		

2000-ben a hagyományos közcélú távbeszélőszolgáltatások piaca 344 Md HUF (2001-ben a várt 5%-os növekedéssel 360-365 Md HUF lehet), a mobilpiac 260 Md HUF (2001-ben 34%-os növekedést várva 355 Md HUF lehet), az adatkommunikációs piac 52-55 Md HUF, az internetszolgáltatás piaca 14-15 Md HUF volt a becslések szerint. Fontos adat a Bell internetelőfizetések számára vonatkozó becslése, amely az 1999-hez képest 35%-os növekedés alapján 235 ezerre tehető, 2001-ben pedig a várt 25%-os növekedéssel 290 ezer lehet.³⁶

A reuters üzleti filozófiájának változása demonstrálja a (globális) hír- és információszolgáltatók gondjait, a változások (kényszerű és) lehetséges irányait, amennyiben az adott helyzetben szokásos racionalizálás nyomán négy funkcionális területet különítettek el, úgymint a banki és az értékpapírpiacon tevékenységek (1), treasury (2), vagyonkezelés (3), ill. a cégügyek és média együtt (4). Ennek megfelelően a cég leányvállalatainak profiltisztasága is javul, mint a reuters information kiválása, ami az internet felé forduló üzleti stratégia lényege, s az adatok igazolják, minthogy 558 ezer (hagyományos) ügyfelük van, de naponta 73 millió (!) egyéni látogató keresi az 1.400 internetes oldalra terjedő reuters hír- és információkinálókat.³⁷

Az információgazdaságban az elektronikai és információtechnikai ipar dekonjunktuurája megszűnőben van és bár a világ félvezetőiparának vezető cégei még forgalomcsökkenéssel számolnak, jövőre már beindul a növekedés. A Semiconductor Industry Association féléves jelentése 14%-os, a Semico Research 12%-os csökkenést vár 2001-re, de 2002-re már 25%-os növekedést (!). Fontos fejlemény az előrejelzésekben, hogy csak az amerikai és a DKÁ-i piacok fejlődésével, növekedésével számolnak. A kis magyar IT-piac szereplői a tőzsdén mélyen a korábbi értékük alá szálltak és folyamatosan veszítenek értékükből.³⁸

³³ 8.mti/napi'2001,06.01.p.1,3,7./vg.p.1,13,15,17./ifti-

³⁴ 13.Enhancing SME competitiveness. OECD'2001,p.266/ifti

³⁵ 6.mti/mh'2001,06.07.p.12./ifti

³⁶ 9.telecomp'2001/11.sz. p.1,3./ifti

³⁷ 14.mti/vg'2001,06.08.p.13,14./ifti

³⁸ 15.mti/napi'2001,06.08.p.9,11./mh,p.12./ifti-

Az információgazdaság mo-i fejlődésének egyik érdekessége az első mo-i irodalmi ügynökség megalapítása (Csataló Iroda Irodalmi Ügynökség néven), ami Tóth Gábor Ákos író kezdeményezése. Az írók képvisellete, a szerződésbonyolítás, , promóció, médiaszereplések szervezése, ill. a művek értékesítésének szervezése szerepel a profilmegjelölésben.³⁹

A fogyasztóvédelem értékelése (a FVF Szolgáltatás-ellenőrzési Osztály és a Reklámfelügyeleti Osztály közös felmérésében) az elektronikus kereskedelem hazai helyzetéről. Jobbára elmarasztásról van szó, ami a vásárló-fogyasztói bizalom elleni merényletekben megnyilvánuló jogsértéseket tartalmaz. A cégek bejelentési kötelezettségüknek sem tettek eleget, vagyis nem lehet ellenük reklamációval élni.⁴⁰

Az e-biznisz reprezentáns cégeiről szóló negyedik darab a Merrill Lynch, a bróker és gazdasági tanácsadó az információgazdaság infomedier cégeinek képviselője: a cégstratégia változásai, a technológiai (a Net) szerepe abban. A Merrill gyorsan megválaszolta azt a dilemmát, amit az internet mint befektetés (aminek megtérülése kérdéses), ill. az internet mint a befektetésszervezés eszköze (ami elengedhetetlen a gyors feljutáshoz) képez a hasonló vállalkozások gyakorlatában. Az információmenedzsment jellegű újítás az IT hardver és szoftver fejlesztésekkel kapcsolatos személyzeti politikából (vagy inkább stratégiából) következik. A klasszikus közgazdasági racionalitás volt a következő kihívás, ami az internet „hasznának” gyors konvertálása (az értékpapírok vásárlásából és eladásából) következik. Nem utolsó sorban érdekes a széttelepülés és regionális berendezkedés, az információgazdaság térszerveződésének példája a Merrill esetében.⁴¹

Az információtechnikai ipar, a magyar számítástechnikai piac a nemzetközi dekonjunkcióra idején növekedésben van. Az IDC jelentése szerint a magyar PC-piac 2000-ben 7%-kal növekedett, 213.150 számítógépet értékesítettek mo-on, s a növekedés mögött a kisvállalati szektor számítástechnikai igényének erősödése, másrészt a kormány informatikai fejlesztési programja áll. A régióon belüli pozíciónk (4.-ek vagyunk) nem mutat látványos fejlődést, a PC-penetráció sűrűsége alacsony regionális viszonylatban is. A PC-forgalmazói piac is differenciálódik, az IDC és az IVSZ is jelzi a markáns átalakulást a beszállítói és értékesítési szerkezetben, a mind (tőke)erősebb cégek versenyében a korábbi magyar forgalmazók eltűnését.⁴²

A statisztika közgazdasági információtartalmával kapcsolatos esemény, hogy a kóros forráshiány általános számítási kampányokat indít útjára, amit az EU-csatlakozás forrásigénye is táplál. Az Ecostat új elemzése a csatlakozási minimum forrásigényt mint termelékenységi felzárkózási szükségyszerűséget (1999-es árakon) 8.500 Md HUF-ban állapítja meg. A nyugat-európai termelékenységi szint elérése ilyen áron keveset mond, hisz a külföldi vállalatok eszközfelszereltsége, az egy főre jutó eszközérték 5,7 M forinttal magasabb, mint a mo-i. Mindez kiegészül azzal, hogy a mo-i külföldi cégek átlagos termelékenysége 2,6-szeresen haladja meg a belföldi cégek termelékenységét. A független közelítő számítások szerint 10 milliós mo-gal számolva a forráshiány 30-35.000 Md HUF, amivel egy magasabb szinten konszolidált gazdasági, politikai, kulturális, társadalmi-szociális rendszermodell jönne létre.⁴³

A mo-i távközlési konjunktuurában, a matáv mint irracionális monopólium jelenik meg a nemzetközi összevetések tükrében, amely a várt liberalizáció közeledtével egyre többet veszít. A mo-i állapotok még rosszabbak, mint a brit példa a nyilvános telefonállomások működtetésének gazdaságosságában, ahol az utóbbi 2 évben 37%-kal esett a jövedelem. A matáv 35 ezer nyilvános állomást üzemeltet, átlag 150-200 ezer forint egy telepítése, s minthogy a mo-i árakat alacsonynak tekinti, nem fog árat csökkenteni. A közületi, közbiztonsági ellátás érdekében az államnak nagyobb szigorot kellene tanúsítania, de a matáv esetében ez már elkészt, mert 2001, április végén a háztartások 78%-ban volt vezetékes telefon, 3,765 M fővonal, a 100 lakosra jutó fővonalszám 36,9, ami rendkívül alacsony. Ugyanakkor folyamatosan csökken a háztartásokban lévő vezetékes telefonfővonalak száma.

³⁹ 10.mti/vg"001,06.15.p.9./ifti

⁴⁰ 16.vitrin'2001/1.sz. p.29,56-59./ifti

⁴¹ 19.economist'2001/8225.sz. p.93-94./ifti

⁴² 23.mti/vg'2001,06.14.p.1,14./ifti-

⁴³ 9.mti/nap'2001,06.21.p.3./ifti

A vezetékes és a mobil közötti eltolódás egyre nagyobb (kirívó módon világviszonylatban), aminek következtében a magyar vezetékes piac feltehetően sohasem éri a fejlett országok piacán jellemző ellátottságot, s ennek számos negatív következménye van, amiért a matáv a felelős, többek között az árak jelentős csökkenését sem lehet várni.⁴⁴

Az e-gazdaság/információforrásokról szóló híradás, amely szerint a gazdasági tájékoztatásban működő információbróker cégek és információforrások lehetnek ingyenesek és fizetősek, nyilvánosak és exkluzívak, késleltetett és valós idejű szolgáltatók. Az általános tájékoztatásban a legismertebb az origo, amelyik pénzügyi rovatral, üzleti orientációval, jogszabályismertetővel, vonatkozó statisztikai és árinformációval szolgál, negyedórás késleltetéssel követi a BÉT-et. Lényegében ennek a szolgáltatáskálának felel meg az index is. Az egyénre szabható információszolgáltatás, a szó valódi értelmében vett információbrókérság a www.eco.hu címen várható, amely regisztráció után ingyenes szolgáltatás, és a legmegbízhatóbb a maga nemében. A fizetős és/vagy ingyenes típusú kínálatból a gazdasági orientáció műfajában a www.fornax.hu, vagy a www.portfolio.hu, a gazdasági zsumnalizmus műfajában a www.fn.hu, vagy a www.hvg.hu említendő.⁴⁵

A gyenge elektronikus piac terjeszkedése offline-partnerekkel folyamatos, amit a Webigen példája igazol, amikor 3 vállalatközi kereskedelemre szolgáló portált szervez, egészségügyi eszközök, szórakoztatás, utazás területen hagyományos cégek bevonásával. A kitörés iránya az online-offline kapcsolódás, ill. a fűtődés, mint pl. amikor a Webigen nyílt, vállalatközi online rendszerét összekapcsolja az Inforádió hírgyárával, s a közösen létrehozott Infostart az új kereskedelmi kommunikáció mintacége lehet. A kitörés másik iránya a folyamatos átalakulás, mint pl. amikor a Webigent „feltöltötték”, akkor a Land Walking (Wallis), a Magyar Számítógépes Telefon-Média Kutató Intézet (Wallis), az Elender (PsiNet), a TV-Online (MTM-Webigen) és a Dokinet (Korridor,Aelit) beolvasztását képzelték el, ám végülis a Webigen holding lett, s a kiürült Elendert valóban asszimilálták, de a Land Walking Café Reklámügynökség és Café PR néven a kommunikációs részleget működteti tovább. A profilváltások és korábbi beruházások leírása jól jellemzi a viszontagságos fejlődést.⁴⁶

Az információgazdaságban az online brókerek jövője az érdeklődés homlokterébe került, amit az „internet és befektetés” című konferencia elég brutálisan vetett fel, amennyiben a 100 milliárd forint évi forgalmat elérő cégeket tartják csak életképesnek a továbbiakban. Az egyik megújulási lehetőség alacsony jutalék reményében kisbefektetőknek kereskedelmi platformot kínálni diszkontbrókérség címen napi (daytrade) műveletekkel (a Datek pl. 9 dollárért teljesít egy kötetet az árfolyamértéktől függetlenül). A magyar piac, kicsi, zárt, az internetes készségek (elérés és hozzáférés) korlátozott, ráadásul az emberek bizalmatlanok a pénzintézetekkel szemben, ezért bár az internetes kereskedelem terjed, a profit még nem növekedik.⁴⁷

Tájékoztatói esemény az új informatikai barométer: a Think Consulting tanácsadó cég és a Bell Research kutatóintézet első közös felmérése a magyar piac alakulásáról (1 ezer magyar, 10 főnél többet foglalkoztató vállalkozás megkérdezésével), amely a konvergencia-elv követését, vagyis a távközlés, az informatika és az internet gazdasági, ill. vállalati összefüggéseit vizsgálva az ún. infokommunikációs piacot az idén 420 Md HUF-ra becsüli (amiben 155 Md távközlés, 66 Md adatkommunikáció, 14 Md internetelés, 185 Md az informatika). Az informatizációt minősítve (nyilván erre fel készül majd rendszeresen ez a vizsgálat, a kormány és/vagy a MeH körüli befolyásszervezés céljából) 31 ezres reprezentatív minta alapján a vállalatok 2001-ben 155 Md HUF-ot költenek távközlésre (ez az egyetlen biztos, statisztikailag belőtt adatfelvételi tétel), amiben 100 Md-nyi a beszédcélú távközlés, 46 Md a mobilköltség, 9 Md pedig egyéb IT-költés: minden negyedik dolgozó rendelkezik PC-vel, kétharmaduk pedig elérhető e-mail-n is. A „hungarianictreport” szerint az internetpenetráció vállalati körben áprilisban 70%-os, évvégére 80%-os lesz.⁴⁸

⁴⁴ 10.mti/napi informatika'2001/6.sz. p.5./napi'2001,06.22.p.1,3./mh,p.12,15./ifti

⁴⁵ 16.mti/comptech'2001/22.sz. p.5./mh'2001,06.19.p.12./ifti

⁴⁶ 17.mti/napi'2001,06.20.p.1,22./ifti

⁴⁷ 18.mti/napi'2001,06.20.p.21./ifti-

⁴⁸ 20.mti/vg'2001,06.21.p.7./mh,p.12./ifti

Az önkényes felmérés tipikus esete (az adatgyűjtés és gazdasági tájékoztatás szabályainak megsértése) a portfolio.hu elektronikus gazdasági újság transzparenciaminősítése (amit a befektetőknek kiküldött kérdőívek alapján végzett-készített). A tőzsdei cégeket felmérő vizsgálat (1-10 pont közötti értékelés) szerint vizsgálta a cégek tájékoztatásának hitelességét, a gyorsjelentések minőségét stb. Eszerint az idén romlott a társaságok megítélése, amennyiben a tavalyi 7,64 pontos átlag 7,46 pontra csökkent. Az értékelés összetett voltát a Matávon lehet modellezni, amelyik romló megítélése mellett is legtöbb pontot kapta: a BorsodChem, a Pick és a Nabi mélyrepülésbe kezdtek.⁴⁹

Információ- és tudásmenedzsment

A tudásmenedzsment konjunktúrája vezető angol szaktanácsadót vonzott mo-ra s a humánerőforrás tanácsadással foglalkozó magyar Inside Rt és a legnagyobb magyar informatikai tanácsadó AMM-mel közösen létrehozta a Knowledge Associates Central Europe-t. Amerikai tapasztalatok szerint az információ-, tudás-, intellektuálistőke-menedzsment termelékenység-növelő hatása 7-20% között mozog. Az információ-, ismeret- és tudástőke mérése és minősítése a számviteli immateriális javak minősítése, ill. a Kaplan-Norton elméletre épülő menedzsmenttechnika és BSC alapú, a pénzügyi adatokon kívül a működési folyamatokat, a vevői oldalt és humántőkét minősítő (benne az egyéni és szervezeti innovativitást, a tanulási és alkalmazkodási képességet, vagyis a szervezeti tudást, a felhalmozott tudást és a know-how-t) figyelembe vevő eljárások alapján történik. A legújabb megoldásokat az „intangible assets monitor (Sveiby,K.E.), az „intellectual capital” (Edvinson-Malone), ill. a „knowledge associates know-net” módszertan jellemzi.⁵⁰

Az információmenedzsment minősítésében érdekes az internethasználat legfrissebb minősítése a GfK március végi felmérése alapján: 1,2 millió 15 év feletti fér hozzá az internethez. Az új és a hagyományos média közötti használati átrendeződés még nem jellemző (még a leginkább érdekes 18-29 éves korcsoportokban sem találtak jellemző elmozdulást az internetes tájékozódás javára). Az adatok szerint márc.29-én közel 1,5 millióan töltötték le az origo főoldalát. A hagyományos és az új média közötti átjárást minősíti a MRTL, Nszab, HVG, Est, TV2 sorrend: a nszab-online-t naponta átlag 51 ezren nyitják meg.⁵¹

A tudományos ismeretek/tudás szociológiája által inspirált modernitáselmélet kapcsán a tudomány megértése és a laikus szkepticizmus természete, a posztmodern és a kockázat társadalma a téma. Az angolszász irodalomban a „post-ality” és a „risk-ality” szójátékkal jellemzett irányok: a tudomány a modernizmus ellen.³ A tudásszakadék magyarázata: „equitization” a tőkemozgás növekedése (az 1995-ös 268 Md USD-ral szemben 2000-ben fél év alatt 1.100 Md USD): 1990-1994 között az amerikai befektetők a felemelkedő piacokon 117%-os visszatérülést értek el a low-tech területeken, majd 1996-2000 között a high-tech berobbanása idején csak 27%-ot, miközben a fejlett piacokon 43%-ot értek el. A folyamatos és eredményes innovációhoz 3 dolog kell, úgymint tudásfejlesztés, a tudáskészségeket birtoklók egymást kölcsönösen megtermékenyítő eszmecseréje és a jó kormányzás. A WDR-index szerint 3.805 tudós és mérnök jut 1 millió emberre a legfejlettebbeknél (USA, Japán, EU, ezeknél 1998-ban 539.347 szabadalmat jelentettek be). A jó kormányzás titka, hogy a kormány segíti a tudásfejlesztést, a tudásgazdaság segíti a kormányt (a gyenge kormány és a tökehiány végzetes lehet).⁵²

Az információmenedzsmentben a biztonság témakörének újszerű konjunktúrája indul a hálózati gazdaság biztonsági igényei miatt. A magyar információtudatosságot, -érzékenységet és az információjogkövető hajlandóság állapotát tekintve a bizalom gyenge, a technológiai és biztonságtechnikai eszközök kultúra, valamint az információmenedzsment biztonsági adminisztráció (protokoll) színvonalát tekintve ugyancsak

⁴⁹ 21.mti/vg'2001,06.21.p.9./mh,p.15.ifti

⁵⁰mti/napi'2001,03.28.p.1,9./ifti-

⁵¹ mti/nszab'2001,04.02.p.14./mh,p.5./ifti-

⁵²foreign affairs'2001/2.sz.p.107-117./ifti-

gondok vannak. Ebben a környezetben érdekes a Kürt, Sztaki és VPE lobbizás kormányzati pénzekért „informatikai biztosítástechnológia” címén. Az információtudományos, jogi és adminisztratív szabályozás szempontjából az adat ára, az adat elvesztése miatti veszteség meghatározása, a távadatvédelem kérdései évtizedes késést jeleznek, a kormány információpolitikáját minősítő fejlemények informatikai és biztosításmatematikai kihívásokat jeleznek.⁵³

A tudomány és technológia társadalomképe mo-on: ahogy a tudománypolitika, úgy a tudomány- és technológiapercepció is politizált, jellemzően a baloldal szociológiai szemlélete uralja az értékelést. A technológiai értékrend alaptípusai szerint kultúrpeszsimista (modernizációellenes), modernizált hedonista (élvezetek vezérelte individualista), feltörekvő technokrata-liberális (ez lett volna a magyar reformszocializmus zászlóvivője), aszketikus (konzervatív elit), hagyományos polgári (konvencionális és konformitás), pragmatikus realista (közép, kispolgár) minősítők reprezentáltak. A hazai felvétel (szonda-ipsos, 1998) előfeltevései nemzetközi rutinok szerint szűkített társadalomképet produkáltak, amiből a tájékoztatás és/vagy túlértékelés tűnik elő.⁵⁴

Az információgazdaság közgazdasági szabályai bontakoznak ki a tudástőke hasznosításának kritériumai alapján: az információmenedzsment és a tudásmenedzsment közötti átmenet információ/tudástartalma: információlebegés és tudástöketranszfer: tudástőke és a szervezeti strukturálás szempontjai. A növekvő megtérülés kényszere, költség (magas indulóköltség), keresleti (hálózatszervezés), alkalmazói tudás (továbbépíthetőség): az állandó megtérülés parancsa (a menedzsmenttanácsadásra jellemző az állandóan megújuló szervezeti tudás(adat)bázis) a legjellemzőbb motivumok. Változó tartalommal a versenyelőny = a tudástőke létrehozása, tulajdonlása, védelme, alkalmazása. Az ITá-ban a gazdaságot meghatározza, hogy az igazgatási funkció kevésbé fontos (akár kihelyezhető), mint a vállalkozási és a szervezeti tudás(tanulási) funkció.⁵⁵

Az információ társadalom irodalmának legfrissebb érdekessége az információs műveltség a rétegmérés alapján. A GfK 1999-2000 közötti felméréseiben a „mi jut eszébe az ITá-ról?” kérdésre adott válaszokból öröndetes tényként értékelhető, hogy egy év alatt az információt és információáramlást asszociációk kerültek az első helyre.⁵⁶

	1999	2000
1. információ/információáramlás	12%	24%
2.számítógépek elterjedése	14%	23%
3.internet/elektronikus levelezés	16%	13%(!)
4.média/információforrások	9%	13%
5.tájékozottság/tájékoztatás	5%	9%

Ezzel egyidőben az információs eszközbirtoklás változása is jelentős a 14 életév feletti népességnél.

	1997	2000
1.PC	6%	20%
2.mobilteléfono	8%	19%
3.telefón	59%	76%
4.teletextes TV	24%	36%
5.internet-hozzáfér.	8%	14%

A Bloomberg-történet a piaci információkereskedelem (i-brókerség), az információs forrástájékoztató, a trendkövetés és tendenciakutatás alakulásában mérföldkő. B. 1981-ben önállósodva 10 M USD-t költött az Innovative Market Systems-re, 1990-ben indította a Bloomberg Business News-t, 1992-ben a Bloomberg magazint: a bloomberg-terminál ma státuszszimbólum, egyet jelent a „financial news”-szal: 100 országba szállít információt, 7.200 alkalmazottja van, 156 ezer terminálon jelenik meg, 2 adatközpontja, 9 kontinentális irodája van, 79 szerkesztőségben (news bureaux) készül a „bloomberg”, napi 4 ezer eseményt

⁵³mti/mh'2001,04.13.p.12./ifti-

⁵⁴Tamás,P.: A tudomány és a technológia társadalmi képe az 1990-es évek Mo-án. OM'2000, p.128/ifti-

⁵⁵korszerű vezetés'2001/2.sz. p.7-23./ifti-

⁵⁶boss'2001/3.sz. p.47-60./ifti

rögzítenek: 1 terminál havi díja 1.285 dollár. A brókerversenyben a 7 Md USD-ra taksált globális valós idejű piac 36%-át birtokolja, ill. a Reuters új internetes szolgáltatásával folytatott versenyben ma a következők a bérelt terminálok utáni részesedések.⁵⁷

	2001-es megrendelés	2000-es bevételek
1.Reuters	285.000 db	2,3 Md USD
2.Bridge Information Systems	185.000 db	1,6 Md USD
3.Bloomberg	156.000 db	2,4 Md USD
4.I LX systems	60.000 db	0,2 Md USD

Az információmenedzsment eseménye, az adat- és információkezelés aktuális botránya a közpiskolai felvételiket koordináló (OKÉV) információközpont csődje az iskolai adatlapok kitöltésének hibás volta, ill. az iskolák megkésett beküldése miatt. A felvételi időszak kényszerű meghosszabbítása az okiratkezelés és adatszolgáltatás alapú információmenedzsment hanyatlásának, valamint az adminisztrációs információtervezés fejletlenségének (az egyszerűsítésre való képtelenségnek) a következménye.⁵⁸

A magyar információgazdaságot minősíti a Jobpilot felmérése a magyar információgazdaságban jellemző gazdasági viselkedésről. Eszerint az IT-szektorban a marketing területen 1-2 éves szakmai tapasztalat mellett havi bruttó 140 ezer, csoport- vagy projektvezetőként 220 ezer, felső vezetőként 500-600 ezer forintos fizetést tartanak mércének. Az IT mérnöki munkaerőben csoport- vagy projektvezetői beosztásban átlag havi bruttó 370 ezer forint körül keresnek, de a kiemelt menedzser akár 800 ezer forintos fizetést is kaphat. Az IT mérnök-menedzser fizetés átlaga havi 730 ezer bruttó + gépkocsi-használat (a Jobpilot 12 ezres minta alapján állította elő számait).⁵⁹

Az információmenedzsment eseményeként a vállalati hírportál vagy a média-tartalomkezelő készségek az IM magasabb fokát képviselik már. A MonLine internetes és/vagy intranetes hírportál (Montana) a külső és a belső hírforgalom megjelenítését végzi 6 alkalmazási felület alapján (a portál megjelenési felülete, információbevitel, online-szerkesztőség, linkszerkesztés, szavazógépes adminisztráció, hirdetésszerkesztés). A Media360 (Informix) teljes körű fogadókészséget jelent a mindenféle médiatartalom befogására és közös adattárba rendezésére: a rendszer nemcsak médiaforumok, hanem vállalatok digitális adattárházához is integrálódhat.⁶⁰

Tájékoztatási esemény a harmadik részvételünk a második aranyérmet hozta a tudományos olimpián: az Intel nemzetközi tudományos versenyén (ISEF, középiskolások részvételével) a szombathelyi Bolyai gimnázium diákja, Hegedüs Ramón lett az első a fényképezet módszereit adatgyűjtési vagy problémamegoldási feladathalmazhoz alkalmazásában (Eastman Kodak kategória).⁶¹

Az információmenedzsment eseménye, egy (interactive week) felmérés szerint az internetet használók 88%-a információ és hírek keresésével tölti az időt a hálón. Idejük 70%-át a kereséssel és 30%-át a hasznosítással töltik. A külföldi szaksajtó kutatásában a leghatékonyabb külföldi keresőnek a BullsEye 2 Pro-t tekintik, amely több mint 800 kereső (gépet)programot, különleges adatbázist képes kezelni: 15 világnyelvet ér el, az internet explorer motort használja. További fejlesztése a „tracker”, amely lehetővé teszi az egyszer már alkalmazott keresési módszertan és utak ismétlését, mindezt 249 USD /74 E HUF-ért.⁶² Ugyancsak információmenedzsment-esemény a 11 ingyenes e-mail-szolgáltatás minősítése felhasználási terület, elérhetőség, postafiók, levélküldés és -fogadás, határidőnaplózás szempontjából. A freemail, mailbox, primposta, x3, egon, freeweb, fotexnet, kukac, neomail, netposta, nexus formák bemutatása: a legjobb értékelést a mailbox kapta.⁶³

⁵⁷business week'2001/1043.sz. p.62-68./ifti-

⁵⁸mti/nszava'2001,05.02.p.3./ifti-

⁵⁹mti/mh'2001,05.17.p.12,13./ifti

⁶⁰mti/napi'2001,05.15.p.7./ifti

⁶¹10.comptech'2001/18.sz. p.3./ifti-

⁶²15.chip'2001/6.sz. p.140./ifti

⁶³16.chip'2001/6.sz. p.142-144./ifti-

Az új média (az on-line szolgáltatók) lobbija, a magyar tartalomszolgáltatók (MTE) új elnöke Both Vilmos (az econet.hu vezíg). A tagok az Axelero(matáv), Index.hu, econet.hu, korridor, nszab.online, hvg-online: a MTE legitimálta magát önkéntes normarendezéssel, megtalálta a legfontosabb hitelesítő és befolyásszervező fórumok felé vezető csatornákat, s az információgazdaság elitje lett. A befolyásszervezés legfelső szintjén a MeH és az OVI egyeztetési mechanizmusában internetes választási kódexet generáltak a választási időszakban folytatandó zavartalan befolyásszervezés reményében, vagyis az új média politikaszervező, -követő és tükröző közege kialakult, a választások előtt jelentős szerepet fog játszani a lakosság választókorú leginkább információérzékeny 5-7%-ának döntésében.⁶⁴

A társadalmi modellezés tárgya a BMGE K+F-stratégiája: az egyetemi innovációs kutatások. Mérhető-e a magyar K+F versenyképessége? Magyarország versenytársai, összehasonlítás a fejlődő országokkal: tudásáramlás magyar kutatóhelyek és vállalatok között: a szabadalmak szerepe az innovációs folyamatban: a felsőoktatási K+F finanszírozása egy tanulmánykötetben.⁶⁵

A magyar tudomány helyzetéről szóló országgyűlési beszámoló a valóságosnál sokkal jobb helyzetet mutat, amennyiben 1990-2000 között valamilyen fejlődést láttat. Eszerint az 1990-es 2.503 minősített tudományos (valamilyen „jelentős tudományos felismerésről szóló”) publikációszám után 2000-ben 3.773-at rögzítettek (!), amivel a világ tudományos publikációs tevékenységében 0,44-os részesedésből 0,52%-ra, az idézettségben 0,25%-ról 0,40%-ra emelkedtünk volna. Ezeket a számokat SCI-index nem igazolja (sőt, jelentős csökkenésről tanúskodik). A tudományos munka hatékonyságát illusztrálandó a jelentés szerint 1 M USD egyetemi és kutatóintézeti támogatásból mo-on 107 nemzetközi publikáció születik, amivel világelső vagyunk (ez hiteles!).⁶⁶

A legújabb (1964-es, 1978-as, 1985-ös felmérésekkel összevethető) Gereben-féle mérleg elszomorító eredményeket közöl, amennyiben 1985-2000 között a semmit sem olvasó magyarok aránya 5-ről 12%-ra növekedett, míg a mindent olvasó elit aránya 18-ről 9%-ra esett vissza. A 20. sz-i és az információ korában mércének tekintett (új mérés és minősítés) könyvolvasási szokások szerinti minősítés olyan negatív értéket adott, hogy nem merték elhinni (!). A korábbi könyvolvasási minősítések szerint 1985-2000 között a könyvolvasói aránya mo-on 64%-ról 49%-ra, az ún. rendszeres (havi átlagban 1 könyvet) olvasók aránya 19%-ról 12%-ra csökkent. A Gereben-féle minősítés legfontosabb üzenete, hogy az iskolázottság és a szabad idő növekedésével egyidőben a könyvolvasási gyakoriság és tartam csökken. A magyar olvasáskultúra megrendülésének okaként a tévzés mutatóit jelöli meg (a keveset tévzők aránya 1985-2000 között 17-ről 3%-ra csökkent, a nagyon sokat tévzőké - napi átlagban 3 óra felett - pedig 18-ről 55%-ra növekedett. Fontos tény, hogy a számítógép- és internet-használók (10%) a közepesen olvasók köréből kerülnek ki. Ugyancsak félelmetes felismeréseket tartalmaz Radnóti töprengése az olvasás „muzealizálódása” felett.⁶⁷

Az információmenedzsment lefontosabb kérdései, hogy mi a szükséges és az elegendő információ a vezetői környezetben. Milyen módon szerzik meg a döntéselőkészítési információt. Egy felmérés, amelyben a magyar vezetők nem tudnak érdemben nyilatkozni a cégük információs infrastruktúrájáról. A külső információk forrása (médiák, események, információs tevékenységek): hálózati gazdaság, hálózati aktorok jellemzői: tudástartalom és menedzsment.⁶⁸

Az információmenedzsmenttel kapcsolatos tájékoztatói esemény, hogy az elektronikus információkeresés és kémkedés az interneten technikailag olyan webkeresőkkel megy, mint a WebQL keresőmotor, amely teljes oldalakat tölt le megadott minták, formák, karakterek és kódok szerint, szavakat és tárgyszavakat keresve. A Fortune'500-ak számos cége ad ilyen megbízásokat a versenytársai megfigyelésére. Az intellektuális módszerek a menedzsment viselkedésének, az álláshirdető felületek figyelése, együttműködési és más

⁶⁴ 5.mti/napi'2001,05.30.p.20./ifti-

⁶⁵ 10.A tudásalapú gazdaság felé... K+F a BMGE-n. műegyetemi kiadó'2000, p.122/ifti

⁶⁶ 14.mti/nszab'2001,05.30.p.6./ifti-

⁶⁷ 21.mti/mn'2001,06.02.p.15./mh,p.6./ifti-

⁶⁸ 8.marketing and management'2001/2.sz. p.23-60./ifti-

típusú megrendelések figyelése (Rival Watch). A Hoover Intelligence Monitor vállalati ismertetőket készít a személyzetről, a termékekről és a cég árairól stb.⁶⁹

A magyar információtudatosság színvonalát talán legjobban a környezetinformációs hézagok jelzik, hogy a környezetvédők sem tudják mennyire (sokkal inkább) túlterhelt a magyar térrénum. A vonatkozó közüzemi infrastruktúra-rendszer kiépítésének, korszerűsítésének elmaradása a volt szocialista táborban is kirívó, ma pedig az EU-tagok között az utolsó helyre delegál bennünket. Az ipari fejletlenségünkből következő viszonylag alacsony terhelési értékek rendkívül magasnak tűnnek más szemszögből: s a lakossági települési hulladék termelése, vagy a kén-dioxid-kibocsátás pedig elképesztő.: a települések belterületén a rétegvizek szennyezettek.⁷⁰

⁶⁹ 12.számtech'2001/23.sz. p.13-14./ifti

⁷⁰ 6.mti/nszava'2001,06.18.p.6./ifti